

De kamer die hopelijk nooit nodig is

Vondelingenkamers

Voor het eerst krijgt een Nederlands ziekenhuis een vondelingenkamer, in het Isala-ziekenhuis in Zwolle

Kim Bos, 5 november 2015

Foto's Bas Czerwinski/ANP

*Lieve mama,
Je kindje is nu in veilige handen.
Wij weten dat dit een moeilijke stap
voor je is.*

Zo begint de brief die een moeder vindt als ze haar baby afstaat in een van de vier Nederlandse vondelingenkamers. Gisteren werd bekend dat er over een paar maanden een vijfde vondelingenkamer bijkomt. Een bijzondere: de kamer is in het Isala-ziekenhuis in Zwolle. Volgens initiatiefnemer en gynaecoloog Harm de Haan is het de eerste vondelingenkamer in een ziekenhuis. De huidige kamers grenzen aan woningen van vrijwilligers. Een baby te vondeling leggen is in Nederland strafbaar – al is het niet bekend dat er ooit een moeder is vervolgd. Mogelijk is het faciliteren van een vondelingenkamer die echt wordt gebruikt óók strafbaar: het kan als uitlokking gelden.

Dat heeft De Haan er niet van weerhouden de afgelopen maanden samen met stichting Beschermde Wieg, de initiatiefnemer van alle Nederlandse vondelingenkamers, te lobbyen. „Eigenlijk zou er in ieder ziekenhuis zo’n kamer moeten komen. Het moet voorkomen dat een kind in paniek in de glasbak gedumpt wordt.” De aanwezige specialisten kunnen de vrouw in kwestie zo mogelijk behoeden voor een grote fout, en bovendien direct zorg verlenen aan het kind.

‘De wet is fout’

In Nederland worden doorgaans jaarlijks een of twee kinderen te vondeling gelegd. Zes keer per jaar wordt een ‘babylijkje’ gevonden; dan gaat het niet altijd om een kind dat is gestorven terwijl het te vondeling lag. Sinds vorig jaar zijn er in Nederland vondelingenkamers, daar is tot nu toe nog nooit een kind achtergelaten.

Harm de Haan hoefde niet veel moeite te doen om het bestuur van zijn ziekenhuis te overtuigen, de mogelijke illegaliteit was geen bezwaar. „Ik vind de wet fout. Die wet is erop gebaseerd dat een kind hoort te weten wie zijn ouders zijn. Maar ik vind het belangrijker dat het kind leeft.”

Ook Beschermde wieg vindt dat er onderscheid moet komen in de strafbaarheid. Een ouder die een kind op een onveilige plek achterlaat, moet strafbaar kunnen zijn. Een veilige plek zoals de vondelingenkamer moet legaal zijn.

De Raad voor de Kinderbescherming is geen voorstander van de vondelingenkamers. Hij pleit er juist voor dat ieder kind het recht heeft zijn achtergrond te kennen. In een vondelingenkamer kunnen vrouwen anoniem afstand doen – in Nederland kun je niet anoniem bevallen, er kan wel een geheimhoudingsplicht gelden.

Ook vindt de Raad dat het strafbaar moet blijven. „Justitie is dan verplicht om onderzoek te doen”, zegt woordvoerder Richard Bakker. „Er gaat meteen een politieapparaat werken. De moeder wordt opgespoord.” Dat is belangrijk, vindt hij. „Ook als een kind wordt achtergelaten op een veilige plek, kan bijvoorbeeld sprake zijn van dwang van buitenaf. Misschien moeten vrouwen hun baby wel afstaan van een pooier of onder druk van familie.”

Het nut is niet bewezen

De Kinderbescherming twijfelt aan het nut van vondelingenkamers: vrouwen die een kind te vondeling leggen of laten overlijden, zijn wellicht dusdanig in de war dat ze de weg naar een vondelingenkamer niet willen vinden. Recent onderzoek van de Duitse universiteit Marburg en de Universiteit Leiden benadrukt dat de werking van een vondelingenkamer, of het minder uitgeruste ‘babylukje’ dat in Duitsland voorkomt, niet bewezen is.

De huidige kamers zijn kleine ruimtes met een deur die altijd open kan. In de kamer staan een tafel en een stoel, en er is een knop waarmee hulp kan worden ingeschakeld. In het ledikantje ligt een envelop met een puzzelstukje. Daarmee kan de moeder nog aantonen dat zij degene is die het kind heeft gebracht, mocht ze zich binnen zes maanden bedenken – dan is de baby nog niet officieel afgestaan ter adoptie. En de brief ligt er ook. De vrouw die achter de kamer woont, brengt je baby naar het ziekenhuis voor medische controle. Daarna wordt je baby opgenomen in een pleeggezin.

In de kamer staat een tafel, een stoel en er is een knop waarmee een hulp kan worden ingeschakeld

Harm de Haan zou willen dat er in iedere Nederlandse stad een ziekenhuis is met een vondelingenkamer. De Kinderbescherming vreest dat zoiets een „aanzuigende werking” heeft. De Haan vindt dat zo’n opvatting er te veel van uitgaat dat een baby te vondeling leggen een gemakkelijk beslissing is. Naar de noodlijn van Beschermd Wieg belde eens een wanhopige vrouw, vertelt

hij. „Zij had haar kindje ergens begraven en na drie jaar wilde ze hem herdenken. Toen stond er een flat op het graf.”

De vondelingenkamer in het Isala–ziekenhuis moet vooral een preventieve functie hebben. De Haan: „Ik hoop dat het kamertje nooit gebruikt wordt.”

Het is belangrijk dat je kind later weet wie zijn ouders zijn. Als je dat wilt, kun je gegevens achterlaten. Nu, maar ook op een later moment. En misschien wil je een aandenken achterlaten bij de baby. (...) Wij wensen je het allerbeste toe en staan voor je klaar. Altijd.

ZEVEN VONDELINGEN EN BABYLIJKJES IN EEN JAAR TIJD

Het afgelopen jaar zijn volgens het Nederlands Instituut voor de Documentatie van Anoniem Afstand doen drie vondelingen en vier babylijkjes gevonden.

- 8 oktober 2015. In Heerhugowaard wordt in een tas een dode baby gevonden.
- 8 september 2015. In een tuin van een woonhuis in Den Haag wordt een pasgeboren meisje aangetroffen.
- 2 maart 2015. In een parkeervak in Breda wordt een tas aangetroffen met daarin een pasgeboren meisje.
- 30 december 2014. In een vuilniszak in de galerij van een flat in Breda wordt een overleden baby gevonden.
- 3 december 2014. Een dode baby wordt achtergelaten in het Rekerhoutpark in Alkmaar.
- 26 oktober 2014. Een pasgeboren meisje wordt gered uit een ondergrondse vuilcontainer in Amsterdam.